

LES OFFICIERS ANGLAIS PRISIONNIERS

(Engelse officieren gevangen)

uit: Napoléon !er, no. 13, maart-april 2002, blz. 52 en 53.

Geschreven door: Alfred Fierro,
conservateur à la bibliothèque historique de la ville de Paris.

(letterlijk vertaald door: Roel Vos, nov. 2022)

52 **Het tekenen van het register.**

Geen enkele conventie regelde de condities van de krijgsgevangenen bij het begin van de 18e eeuw. Het Keizerlijk decreet van 4 april 1811 stond de gevangen officieren een status van halve vrijheid toe. Gevangen in 1810 te Mijas, in de provincie Malaga, was de Engelse generaal-majoor Blayney, dankzij zijn rang, zijn titel van Lord en zijn rijkdom een ‘andere’ gevangene. Hij trekt heel Spanje en Frankrijk door, verblijft bij officieren of bij lokale notabelen, terwijl hij de monumenten van de steden, waar hij door heen trekt, bezoekt en beschrijft. Hij eindigt zijn reis te Verdun, de belangrijkste verblijfplek (depop) voor de Engelse gevangenen. Nadat hij zijn erewoord heeft gegeven (of te wel: heeft opgeschreven) niet te ontsnappen, wordt het de officieren toegestaan een tamelijk vrij leven te leiden: ze moeten om elf uur ’s ochtends op het appèl zijn en in het fort terug zijn om negen uur ’s avonds.

In zijn *“Narrative of a Forced Journey through Spain and France as a Prisoner of War in the Years 1810 to 1814”*. London, vertaald in het Frans (*‘Relation d’un voyage forcé en espagne et en France dans les années 1810 à 1814*, Paris 1815) beschrijft Lord Blayneyo.a. zijn verblijf in Verdun. (pag. 136-142).

Deze verblijfplaats (Verdun) was alleen bestemd voor gevangenen op erewoord. Ieder van hen kreeg eerst een paspoort om zich te voet en te paard te bewegen en tot drie km (2 lieu) buiten de stad in alle richtingen vanaf het begin van de dag tot aan het sluiten van de poorten bij het begin van de nacht.

De opperofficier van het landleger en de scheepskapiteins moesten hun naam één keer per maand in een register schrijven, de overige officieren om de vijf dagen en de rest van de gevangenen, in ieder geval zij, die geen speciale gunsten genoten, moesten zich elke dag inschrijven.

Generaal Roussel werd de eerste commandant van dit depot, de gevangenen konden niets anders doen dan op hem vertrouwen, maar na een paar maanden werd hij vervangen door generaal W**, een van de grootste idioten, die de Revolutie heeft voortgebracht. Onder zijn leiding was alle omkoopbaar en de gevangenen werden door hem of zijn handlangers geconfronteerd mee onmeedogenloze losgelden. Hij verhoogde de losgelden buitengewoon voor hen, waarvan hij wist, dat ze rijk waren en voor enkele mindere favorieten het bedrag voor enkele lichte gunsten, die hij hen

toestond om hen niet terug te sturen naar Bitche, waartoe hij het recht had zonder zich te hoeven verantwoorden. Meer dan eens werden de meest rijke personen van hun bed gelicht en opgesloten in een helse cel zonder dat ze enig idee hadden wat ze gedaan hadden om zo'n slechte behandeling te krijgen en ook vaak keerden ze na twee jaar na Verdun terug na vele verschrikkingen te hebben geleden en zonder het motief van hun gevangenneming te begrijpen.

Generaal W**, waarover hier gesproken wordt, is de generaal der gendarmerie Louis Wirion (1784-1810). Rechtenstudent te Parijs, deze Ardenner nam deel aan de revolutionaire gebeurtenissen en klom snel op. Hij werd brigade-generaal vanaf 1794, maar toen stopte zijn carrière. Hoofdcommandant van stad en citadel Verdun vanaf 1803. Hij werd beschuldigd van uitbuiting van Britse gevangenen en verraad door een commissie van de Staatsraad. Hij schoot zich door het hoofd in het Bois de Boulogne op 8 april 1810 om te ontsnappen aan een veroordeling.

- 53 Het systeem van hersenspoeling door de luitenant der gendarmerie, die tweede commandant was en door de officieren van zijn corps werd systematisch georganiseerd. De generaal had bevolen, dat alle gevangenen zonder onderscheidingstekens er aan gehouden werden hun naam twee keer per dag op te schrijven en zij, die deze plicht verzaakten, moesten drie francs per controlerende gendarme betalen. Men ontdekte weldra, dat deze maatregel niet veel opleverde, want er waren geen rijke mensen bij, die in staat waren zes francs per dag te betalen om 's ochtends en 's avonds een wandeling te maken. De plannen werden daarom weer veranderd en voor zes of twaalf francs per maand gaf men stilzwijgend toestemming om behoorlijke afstanden weg te gaan.

II. Bijdragen en klachten.

De eigenaren van de gekaapte handelsschepen, die voor het grootste deel in een verschrikkelijke depressie zaten, ontsnapten niet aan de hebzucht van die gieren. Tegen de regels in werden ze verplicht om met z'n tienden in één huis te wonen; ze waren lijfelijk verantwoordelijk voor elkaar en ze moesten twee keer per dag aantreden. Om zich uit deze harde slavernij te bevrijden, betaalden ze aan de gendarmes alles wat mogelijk was om bijeen te brengen. Dat was vroeger, tussen haakjes, de algemeen toegestane manier; maar de gendarmes hadden nog een verborgen manier, die niet minder effectief was om geld in te zamelen. Zij bestond uit een verloting van paarden, horloges, juwelen ed., die vaak niet eens bestonden en als ze er wel echt waren, was de kans bijna hetzelfde, omdat de gevangenen niet durfden aandringen op de levering van het gewonnen object. De klacht van een bezoek aan Bitche bewees dit: een heer, die een paard van een gendarmerie-luitenant gewonnen had, wilde niets tegen hem zeggen, zoals verschillende andere personen wel hadden gedaan, die hetzelfde dier hadden gewonnen bij een vorige loterij. 'Mijnheer, ik smeed U hem zelf te houden als een teken van vriendschap!' Gedurende lange tijd werden de klachten over generaal W** niet gehoord, want er waren machtige beschermers; zijn gedrag werd steeds meer arbitrair. Sir T. Laire, de baas van de marine, werd van zijn bed gelicht en naar het fort van Montmedy gestuurd, waar hij enkele maanden opgesloten en vastgehouden werd als een staatsgevangenen zonder papier en inkt. Pas toen generaal Clarke Minister van Oorlog was geworden, kregen de gevangenen hun leider terug en de commandant (generaal W**, rkv) werd naar Parijs geroepen om zijn gedrag te verantwoorden. De

antwoorden, die hij daar gaf, verontschuldigen hem niet, hij werd naar een oorlogstribunaal gezonden en om het proces te voorkomen, schoot hij zich door het hoofd in het Bois de Boulogne. De luitenant der gendarmerie, die zo goed als tweede man had gefunctioneerd, werd gedegradeerd.